

О СЕМАНТИЧКО-СТИЛСКИМ ОСОБЕНОСТИМА УПОТРЕБЕ ЕТНИЧКИ ОБИЉЕЖЕНИХ ЛЕКСЕМА КАО ПОГРДНИХ У НОВИНСКИМ НАСЛОВИМА

Предмет нашег рада односиће се на пејоративне изразе код којих се нијанса негативне експресивности, тј. подругљива, презрива, увредљива или иронична, реализује код лексема којима се именују становници неког краја или представници етничке групе. Основни циљ рада јесте да издвојимо и опишемо семантичко-стилске специфичности етничких лексема као пејоративних јединица у новинским насловима те да укажемо на функционално-стилску мотивацију за њихову употребу. Негативна конотација етника и/или етнонима најчешће је утемељена на индивидуалном, личном или колективном, друштвеном суду о одређеном националном ентитету, што резултује формирањем експресивно-емоционалне семантичке компоненте, односно пејоративног значења. Грађу за истраживање чини електронски новински корпус (дневна штампа и информативни портали) који покрива медијски простор Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине.

Кључне ријечи: етник, етноним, новински наслови, пејоризација

Уводна разматрања

Етнички стереотипи веома су постојани у времену и постају посебно изражени и непријатељски обојени када међу групама, односно народима постоје тензије. Свакодневно су присутни у било којој групи па их неријетко чланови те групе нису ни свјесни. У оквиру друштвених наука појам стереотипа први је употребио новинар Волтер Липман у књизи „Јавно мњење“, давне 1922. Према Липмановој дефиницији, стереотипи су „уређена и конзистентна слика свијета којој су прилагођене људске навике и способности. Они нису потпуна слика свијета, али су слика неког могућег свијета на који су сви адаптирани“ (Lippmann 1995: 76). Проучавајући културне стереотипе у лексичком фонду српског језика, Ј. Јовановић (2012: 92-93) утврдила је да постоје четири лексичко-семантичке групе ријечи којима се у нашем језику именују стереотипни појмови. Једну од тих група чине лексеме којима се

¹ veracevri@yahoо.com.

именују припадници етничких скупина, гдје ауторка запажа да су експресивне секундарне реализације стереотипних ријечи „махом пејоративне“.

Термин *етник* у србистици означава име становника неког насељеног мјеста, краја или земље (регије, области или државе) или име територије (в. Simeon, 1969), док су *етноними* имена појединих народа (етноса), као и њихови припадници (в. Шипка, 2011: 131). Етнички обиљежене лексеме одликује одсуство десигната у семантичком садржају (в. Гортан-Премк, 2004: 21-22), а то значи да немају способност означавања, већ искључиво способност номинације појма (в. Драгићевић, 2010: 102-103). Међутим, под утицајем екстралингвистичких чинилаца, имена етника у српском језику могу се „пунити значењем“ у условима када су њихови носиоци „у суседским и културалним везама са нашим народом“ (Драгићевић, 2010: 102). Друкчије речено, и етноними, као и етници, употребљавају се неутрално, а често и у пејоративном значењу (в. Шипка, 2011).

Иако су масовни медији витална карика између владе и обичних грађана, јер доприносе како политичком животу тако и општем карактеру друштва, не слиједи да су они неутрални преносиоци информација, како то закључује Лоример (Lorimer, 2013). Масовни медији као друштвене институције имају посебно виђење своје друштвене улоге, тј. они су карактеристични учесници у политичкој, економској, социјалној и културној динамици (в. Stevanović, 2013: 331). Публицистички стил српског стандардног језика као стил јавног саопштавања показује живост и актуелност, а једна од специфичности публицистичког стила јесу наслови, којима је дато да буду изазовни, и зато у њима има „снажних и упадљивих ријечи“ (Silić, Pranjković, 2007: 383). Потреба за конституисањем стилистике наслова „највећа је у публицистичком стилу, тј. у његовом новинарском подстилу, у којем је језичка разноликост наслова највећа, као и број њихових функција“ (Милановић 2006: 385).

Етничке ријечи које улазе у предмет нашег истраживања представљају експресивне језичке варијанте у којима долази до изражаја начин на који представници неке језичке заједнице перципирају друге, али и себе. Семантичко-стилистика анализа обухватиће лексичке јединице чије значење подразумева име територије (мањих дијелова територијалне цјелине) или име становника. Основни циљ нашег рада јесте да опишемо семантичко-стилске специфичности етнички маркираних лексема као пејоративних јединица у новинским насловима те да укажемо на функционално-стилску мотивацију за њихову употребу. Корпус чине два блиска информативна жанра – новинске вијести и новински извјештаји у медијском простору Републике Српске и Федерације БиХ. Конкретан језички материјал ексцерпиран је из дневних новина и информативних портала Републике Српске и Федерације БиХ. Из прикупљене грађе одабран је дио репрезентативних примјера којима се најбоље могу показати семантичко-стилске одлике етничких лексема с пејо-

ративном експресивном компонентом. Међу етничким варијантама с пејоративном конотацијом заступљеним у корпусу по бројности и учесталости издвајају се двије групе. Прву групу чине монолексемске јединице, тј. именичке изведенице, формално блиске с етничким лексемама. Другу групу представљају полилексемске варијанте настале супституцијом, тј. код којих се на мјесту етничке ријечи реализује придјевска лексема формално различита од облика етника.

Именске лексеме

Најзаступљенија лексема из класе етника у анализираном корпусу јесте именица *Бошњакистан*. Ријеч је о номинационој јединици из групе тзв. творбених пејоратива, чија је „формална блискост с етничким лексемама производ чињенице да представљају њихове деривате, обично добијене у процесу суфиксације етнонимске основе аугментативним или каквим другим наставком који даје изведеници негативну експресивну тоналност“ (Јовановић, 2018: 238). Нпр.:

1. „ČEKAJUĆI BOLJE I POŠTENIJE LIDERE ‘Bošnjakistan’, zapušten, provincijalan i zatucan begovat ‘bošnjačke elite’ (<https://dnevni.ba/dnevni/cekajuci-bolje-i-posteniye-lidere-bosnjakistan-zapusten-provincijalan-i-zatucan-begovat-bosnjacke-elite/>, 14. svibanj, 2021)
2. HAJRUDIN HROMADŽIĆ ZA PORTAL “NOMAD”: Distopijski “Bošnjakistan” bi bio bijedan i jadan kao što su kantoni s bošnjačkom većinom! (https://www.slobodnabosna.ba/vijest/199366/hajrudin_hromadzic_za_portal_nomad_distopijski_bosnjakistan_bi_bio_bijedan_i_jadan_kao_sto_su_kantoni_s_bosnjachkom_vecinom.html, 11.5.2021)
3. Federalizam, „podjela Bosne“ i *Bošnjakistan* (<https://www.artinfo.ba/index.php/politika/7937-federalizam-podjela-bosne-i-bosnjakistan>, 2. prosinac 2016)
4. Rešid Hafizović: „Ne vidim se u ‘Bošnjakistanu’“, tu ne bi bilo života za Bošnjake, muslimane (<https://www.fokus.ba/vijesti/bih/resid-hafizovic-ne-vidim-se-u-bosnjakistanu-tu-ne-bi-bilo-zivota-za-bosnjake-muslimane/2063018/>, 12.5.2021);
5. *Bošnjakistan* je najgora sportska nacija u Europi (<https://poskok.info/bosnjakistan-je-najgora-sportska-nacija-u-europi/>, 7. kolovoz, 2012)
6. UMJESTO MULTIKONFESIONALNE BOSNE SVIH BOSANACA - FILDŽAN ENKLAVA VEHABIJSKOG BOŠNJAKISTANA (<https://www.tacno.net/novosti/umjesto-multikonfesionalne-bosne-svih-bosanaca-fildzan-enklava-vehabijskog-bosnjakistana/>, 18.9.2013).

Лексема *Бошњакистан* представља колоквијални неологизам у категорији *nomina collectiva* у значењу ‘територија или крај насељен Бошњацима’

и ‘људи из тог краја’. Творбено се декомпоује на мотивну основу Бошњак², коју модифукује, тј. проширује творбени наставак –стан³ (уп.: Тежак, 1990: 90; Šehović, Haverić, 2017: 5). У Речнику српскохрватског језика Матице српске одредница *Бошњак* обрађена је као етник, становник територије, и као етноним, тј. име етничке скупине (под „Бошњак“, РСЈ, 1967: 256). Речник српског језика исту одредницу дефинише на сљедећи начин: „а. муслиман из Босне, б. припадник јужнословенског народа исламске вероисповести, пре тежно насељеног у Босни“ (РМС, 2011: 100). Суфикс –стан поријеклом је из персијског језика, гдје примарно служи за творбу „именица мјеста и држава“ (Šehović, Haverić, 2017: 5), док га у српском језику проналазимо у застарјелим турцизмима попут безистан, ђулистан и сл., који имају стилску функцију и дочаравају одређено вријеме (в. Ђинђић, 2013: 81. и 151). Будући да је у лексикографској обради основинске ријечи *Бошњо/Бошња* у РСЈ (1967) забиљежен и функционално-стилски квалификатор⁴ *погрд.*, можемо претпоставити да нијанса пејоративног значења код творенице *Бошњакистан* потиче активацијом потенцијалног садржаја из семске структуре етничког значења, а суфикс –стан само појачава пејоративност. Тако је у фигуративном наслову – UMJESTO MULTIKONFESIONALNE BOSNE SVIH BOSANACA – FILDŽAN ENKLAVA VENABIJSKOG BOŠNJAKISTANA, лексема *Бошњакистан* маркирана негативном оцјеном говорника у смислу ниподаштавања, непризнавања и презира. Ефектност датог наслова постигнута је захваљујући синтагматској антителизи, тј. контрастирању појмова („мултиконфесионална“) *Босна* и („филџан“) *енклава*, како би се открила неочекивана разлика и, истовремено, та различитост супротстављених појмова још више нагласила. Биполаран опис послеријатне БиХ додатно је појачан епитетом, архаизмом *филџан*⁵, поријеклом из турског језика, који чини опис сликовитим и увјерљивијим. У новинском наслову из примјера (1) – ‘*Bošnjakistan*’, заруšten, provincijalan i zatusan begovat ‘bošnjačke elite’ – лексема *Бошњакистан* одражава негативну перцепцију једног дијела БиХ, односно Федерације БиХ, мотивисану друштвено-политичким и религиозним импликацијама аналогно претходним искуствима из прошлости („беговат“), повезаним са нецивизованошћу и ниском културом. Друкчије речено, изведеница *Бошњакистан* овдје служи као средство којим се евоцирају карактеристике које чине дио постојећих негативних стереотипа о Босни и Муслиманима/Бошњацима, посматраним кроз традиционално-конзервативну призму (уп.: Шмуља, 2016).

² Ријеч *Бошњак* изведена је од основе „Босн и суфикса –јак“ (уп.: Одлука, 2002).

³ Творбени наставак –стан као „завршни члан сложених назива земаља у неким азијским језицима: Афганистан, Хиндустан, Пакистан, Туркменистан, Узбекистан (...)“, С. Тежак доводи у везу с индоевропским коријеном *sta, те прасловенским *sta-, помињући тако и „турско име за Хрватску – Хрватистан“ (уп.: Тежак, 1999: 90, 91).

⁴ *Бошња м* — „*Бошњо хит. и пеј. од Бошњак*“ (РСЈ, 1967: 256).

⁵ *Филџан* — „тур. шољица за кафу без дршке“ (РМС, 2011: 1408).

Новински наслов у наведеном примјеру (4) – *Bošnjakistan* је најгора sportska пасија и Еугори, јединствен је по томе што се лексема *Бошњакистан* реализује и као пејоративни опозит, стилска резерва етнониму Бошњак, односно Бошњаци. Без обзира да ли се сама лексема *Бошњакистан* узима као пејоратив ако означава дио територије или се преноси као негативна експресија на цјелину, она се у наведеним насловима реализује као јединица високог степена пејоризације, јер се њеном употребом сугерише изразито негативан став. Осим тога, пејоративност изведенице *Бошњакистан* у датим насловима може бити показатељ негативне стереотипизације послијератне Босне и Херцеговине, посебно Федерације БиХ из перспективе њених грађана, у погледу нових политичких и друштвених датости.

На основу реченог можемо резимирати да изведеница *Бошњакистан* у новинским насловима служи да се с минималним текстуалним материјалом ефикасно негативно вреднује предмет говора, сугеришући лични став пошиљаоца. Другим ријечима казано, твореница *Бошњакистан* у датим се насловима издваја и као експресивна јединица јер је у основи њене номинације емоционално стање субјекта говора, с циљем да се постигне одговарајуће дјеловање на реципијента (в. Ристић, 1994: 539). Будући да своју необичност показује и на семантичком и на творбеном плану, потпадала би под јединице тзв. инхерентне експресивности. За такве јединице карактеристично је да издвојени објекти не улазе „у концептуалну слику света него као квазистереотипи учествују у грађењу језичке слике света једне језичке заједнице“ (Ристић, 1994: 539. и 541). А значења са негативном конотацијом при творбеним процесима којима настају нове ријечи од властитих именица, често су мотивисана, како наводи Стана Ристић (2009: 309), потребом говорника за националном идентификацијом у „условима националне хомогенизације“, као и „њиховима осећањем националне угрожености“.

Придјевске лексеме

Други тип етничких ријечи или термина који се користе као увреде јесу пејоративне варијанте за службени, двочлани назив Република Српска⁶. И један и други члан тог назива јесу именице, с тим што је други члан по постанку супстантивизирани придјев који је постао властито име. У новинском корпусу јављају се као најфреквентније пејоративне варијанте *Република Шумска/шумска* и *Република/република мрска*. Нпр.:

7. USTAVNI SUD BIH PRESUDIO “Republika šumska” ostaje bez šuma (<https://stav.ba/vijest/republika-sumska-ostaje-bez-suma/4661>, 24.9.2021)

⁶ Република Српска један је два ентитета, поред Федерације Босне и Херцеговине, у данашњој, државној заједници Босни и Херцеговини.

8. Vehabije “vrijeđale” policajce RS: Ne priznajemo “republiku *mrsku*” (<https://vijesti.ba/clanak/83200/vehabije-quot-vrijedale-quot-policajce-rs-ne-priznajemo-quot-republiku-mrsku-quot>, 20.4.2012)
9. Izvinjavam se, moja država Republika Srpska nije “Republika *Šumska*” (<https://www.haber.ba/vijesti/bih/769877-izvinjavam-se-moja-drzava-republika-srpska-nije-republika-sumska>, 20.10.2019)
10. Zašto Borenović u javnu komunikaciju ponovo uvodi termin “Republika *Šumska*”? (<https://vidiportal.ba/zasto-borenovic-u-javnu-komunikaciju-ponovo-uvodi-termin-republika-sumska/>, 20.5.2022)
11. Kovačeviću, nije ovo Republika *-šumska-* već Srpska (<https://www.infomediabalkan.com/kovacevicu-nije-ovo-republika-sumska-vec-srpska>, 21.3.2021).

Kao što наведени примјери (7)-(11) показују, експресивне, негативно обојене варијанте службеног назива Република Српска настале су супституцијом националног имена изведеницама *шумски/шумска* и *мрзак/мрска*. У односу на службено, примарно име дате варијанте садрже пејоративну конотацију којом се изражава омаловажавање, тј. приписује негативан став према једном дијелу територије данашње БиХ и њеним становницима. Сваки од наведених примјера показују да су Република *Шумска* и Република *Мрска* негативни појмови који успијевају омаловажити чак и кад то говорнику није намјера. Тако у примјеру (5) – Vehabije “vrijeđale” policajce RS: Ne priznajemo “republiku *mrsku*”, говорник, тј. новинар имплицира постојање Републике *Мрске*, иако је директно не омаловажава. Цитирање управним говором један је од начина којим се говорник може оградити од негативности увредљивог назива, док је, с друге стране, утисак очевидача, учесника и њихово укључивање важно за овај жанр (в. Лакић 2009: 98). Будући да придјевска компонента *мрзак* не изриче својство именице *република*, него преноси обавијест о томе „како говорник (...) доживљава предмет на који упућује“ (Sinclair 1990: 69), она припада скупини тзв. појачајних придјева или придјева вредновања (в. Sinclair 1990; Palić, 2016). Да подсетимо, придјев *мрзак* има више значења, а основно је „који се нерадо прихвата, према коме се осећа одбојност и одвратност“ (РМС, 2011: 723). Придјевски елемент *мрзак* добија појачајну улогу уз именицу *република* пошто је њом „означен предмет у чијем семантичком профилу не постоји инхерентно својство које се објективно може означити тим придјевом“ (Palić, 2016: 263). Експресивно значење придјевског облика *шумски* засновано је на метонимијском преносу по моделу „простор/мјесто/крај гдје живе Срби → шумски“. То подразумијева да је лексема *шумски* у метонимијској вези са географском особенешћу територије коју претежно насељавају Срби, а што има за циљ на инфериоран начин представити мету. Чак и у наслову у примјеру (8), гдје се негира увредљив назив – Kovačeviću, nije ovo Republika *-šumska-* već Srpska, погрдни садржај постоји, тј. говорник имплицира ње-

гово постојање. И једна и друга пејоративна компонента уз именицу *република* у датим насловима имају атрибутивну улогу, а атрибутивна употреба језика, као што је познато, говори о туђем погледу на ствари, за разлику од дескриптивне, која говори о стању ствари (в. Bianchi, 2014: 39).

Готово све експресивне варијанте које садрже наведени примјери (1)-(11) и ортографски су маркиране. Најчешће је ријеч о истицању стављањем под наводнике и/или курзивом у оквиру туђег исказа. На тај начин изриче се субјективна оцјена актера о предмету говорења, а наводници и/или курзив сигнализира емфазу (в. Smirnova, 2009: 87). Уз то, као средство додатног афективног наглашавања, користе се и поступци графостилистичког обликовања, посебно минискулизације. Један од карактеристичних примјера јесте и писање термина *република* малим словом, а што се може тумачити и као посредно оспоравање или може имати и политичку конотацију без обзира на садржај поруке.

Закључне напомене

У овом раду циљ нам је био освијетлити семантичко-стилске карактеристике етничких лексема као пејоративних јединица у новинским насловима штампаних и електронских дневних гласила која покривају медијски простор Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине. Етнички обиљежене лексеме, које одликује одсуство десигната у семантичком садржају, могу се, под утицајем екстралингвистичких чинилаца, „пунити значењем“, па се етнимима, као и етници, употребљавају не само неутрално него често и у пејоративном значењу. Међу анализираним насловима издвојене су као доминантне двије групе етничких ријечи с пејоративном употребом. Прву групу чине именичке изведенице из групе тзв. творбених пејоратива, међу којима је најзаступљенија *Бошњакостан*. Анализа је показала да изведеница *Бошњакостан* потпада под јединице тзв. инхерентне експресивности, чија пејоративност може бити показатељ негативне стереотипизације послератне БиХ из перспективе њених грађана у погледу нових друштвено-политичких датости. Други тип етничких лексема које се користе као увреде јесу пејоративне варијанте за службени назив Република Српска попут *Република Шумска/шумска* или *Република мрска*. Пејоративна семантика придјевске компоненте *шумски* заснива се на метонимијском преносу просторног типа, којим се на инфериоран начин представља, тј. говори о туђем погледу на ствари, а не о стању ствари. Придјевски супституент *мрзак* добија појачајну улогу уз термин *република*, пошто не изриче својство, него преноси субјективномодалне негативне вриједности као што су неприхватање и потцењивање.

Извори

<https://artinfo.ba/>
<https://dnevni.ba/>
<https://www.fokus.ba/>
<https://infomediabalkan.com/>
<https://poskok.info/>
<https://www.slobodna-bosna.ba/>
<https://stav.ba/>
<https://www.tacno.net/>
<https://vijesti.ba/>
<https://vidiportal.ba/>

Литература

- Гортан-Премк, 2004: Д. Гортан-Премк, *Полисемија и организација лексичког система у српском језику*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Драгићевић, 2010: Р. Драгичевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- Ћинђић, 2013: М. Ћинђић, *Турцизми у савременом српском књижевном језику*. Докторска дисертација. Универзитет у Београду. < <https://nardus.mpn.gov.rs/handle/123456789/4074?show=full>>. Приступљено 21.12. 2022.
- Јовановић, 2012: Ј. Јовановић, *Културни стереотипи у лексичком фонду српског језика и лексикографски опис колективно експресивних лексема у дескриптивном речнику*. Завичајни музеј Алексинца: *Караџић*, 4.
- Јовановић, 2018: Ј. Јовановић, *Лексика погрдног значења у именовану човека у српском језику*. Докторска дисертација. Универзитет у Београду. <<https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/id/29242/Disertacija.pdf>>. Приступљено 2.8.2022.
- Лакић 2009: И. Лакић, *Модели анализе дискурса новинских чланака*. *Ријеч*, бр. 2. <<http://www.ff.ucg.ac.me/dokumenta/Rijec%20II/Igor%20Lakic.pdf>>. Приступљено 13.12.2022.
- Милановић, 2006: А. Милановић, *Цитатност као језичка игра у насловима београдске дневне штампе*, у: *Српски језик*, 11/1–2, год. XI. Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 385-406.

- Одлука, 2002: *Одлука Одбора за стандардизацију српског језика* (Називи језика а не дефиниције), бр. 27. <<https://www.rastko.rs/filologija/odbor/odluka027.html>>. Приступљено 1.10.2022.
- Ристић, 1994: С. Ристић, Конотативни аспекти значења експресивне лексике, у: *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XXXVII/1–2. Нови Сад: Матица српска, 537-542.
- Ристић, 2009: С. Ристић, Творба нових речи од властитих именица, у: Богољуб Станковић (ур.), *Славистика XIII*. Београд: Славистичко друштво Србије, 307-315.
- РМС, 2011: *Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска, 2011.
- РСЈ, 1967: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, књ. I, А-Е. Нови Сад: Загреб, Матица српска: Матица хрватска.
- Шипка, 2011: М. Шипка, О пејоративној употреби етника и етнонима у српском језику, у: *Наука и идентитет. Филолошке науке, зборник радова са Научног скупа*. Пале: Филозофски факултет, 127-137.
- Шмуља, 2016: С. Шмуља, Тухаф вилајет. Перцепција Босне и културална интеракција у књижевном дјелу Иве Андрића. *Прилози настави српског језика и књижевности*, вол. 5. <<https://doisrpska.nub.rs/index.php/PNSJK/article/view/4959>>. Приступљено 23.12.2022.
- Bianchi, 2014: С. Bianchi, Slurs and appropriation: An echoic account, *Journal of Pragmatics*, volume 66. < <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2014.02.009>>. Приступљено 20.12.2022.
- Lippmann 1995: W. Lippmann, *Javno mnijenje*. Zagreb: Naprijed.
- Lorimer, 2013: R. Lorimer, *Masovne komunikacije*. Beograd: Clío.
- Palić, 2016: I. Palić, О појакајним придејвима, у: *Riječki filološki dani 10*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 261-278.
- Silić, Pranjković, 2007: J. Silić, I. Pranjković, *Gramatika hrvatskoga jezika – Za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Simeon, 1969: R. Simeon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Sinclair, 1990: J. Sinclair, *Collins COBUILD English Grammar*. London: Harper Collins.
- Smirnova 2009: A. V. Smirnova, Reported speech as an element of argumentative newspaper discours, *Discourse & Communication*, vol. 3, no. 1. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore and Washington DC: Sage Publications, 79-103.
- Stevanović, 2013: A. Stevanović, Pad standarda medijske etike. Podgorica: *Medijski dijalozi*, VI/16, 317-337.
- Težak, 1999: S. Težak, *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni*. Zagreb: Tipex.

Šehović, Haverić, 2017: A. Šehović, Đ. Haverić, *Sufiksi perzijskog porijekla u bosanskom jeziku*. <<https://omeka.ibu.edu.ba/items/show/207>>. Pristupljeno: 7.4.2023.

Vera Čevriz Nišić

ON SEMANTIC AND STYLISTIC CHARACTERISTICS OF THE USE OF ETHNIC LEXEMES AS DEROGATORY IN THE COVERS OF NEWSPAPER ARTICLES

Summary

Ethnic stereotypes are very persistent over time and become particularly pronounced and hostile when there are tensions between groups or nations. They are present in any group on a daily basis, so often the members of that group are not even aware of them. The subject of our paper will refer to pejorative expressions in which the nuance of negative expressiveness, i.e. a mocking, contemptuous, insulting or ironic semantic component is realized in expressions with an ethnonymic component in the headlines of newspaper articles. The negative connotation of ethnic terms is most often based on individual, personal or collective, social judgment about a certain entity, which results in the formation of an expressive-emotional semantic component, i.e. pejorative meaning. The role of discrediting as an act of speech is not linguistic or communicative, but political. And it is precisely for political discourse in the media that expressive, suggestive or coloured language is common. The material for this research will be the electronic newspaper corpus (daily press and information portals), and the texts from which we have excerpted examples fall under the form of news and reports.

Key words: ethnonym, pejoratives, expressives, informative language